Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto verotuksen roolia lentoliikenteen päästöohjauksessa koskevasta esiselvityksestä (liittyy asiaan KAA 1/2020 vp)

Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostoa tilaisuudesta lausua valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan hankkeena tehdystä esiselvityksestä Verotus lentoliikenteen päästöohjauksessa. Selvityksen tarkoituksena oli tuottaa kansallista lisätietoa verotuksen roolista lentoliikenteen päästöjen vähentämisessä ja samalla tukea eduskuntaa sen käsiteltävänä olevan lentoveroa koskevan kansalaisaloitteen (KAA 1/2020 vp) arvioinnissa. Näistä lähtökohdista liikenne- ja viestintäministeriö pitää selvityksen toteutusta tärkeänä ja ministeriö myös osallistui selvityksen ohjausryhmän työskentelyyn. Selvityksen toteuttamisesta oli myös linjattu toukokuussa 2021 hyväksytyssä valtioneuvoston periaatepäätöksessä lentoliikenteen kasvihuonekaasujen vähentämisestä (LVM/2021/64).

Kansallisten ja Euroopan unionin ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi on liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan tärkeää vähentää kaikkien liikennemuotojen päästöjä. Tämä tulee toteuttaa mahdollisimman kustannustehokkaasti ja erityisesti lentoliikenteelle tyypillisen globaalin kilpailun vääristymistä sekä hiilivuotoa ehkäisevästi. Liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan lentoliikenteen kansallisia veroratkaisuja tuleekin ensisijaisesti arvioida niiden päästövähennystehokkuuden näkökulmasta, huomioiden muut käytettävissä olevat kansalliset ja kansainväliset päästövähennyskeinot, sekä niiden vaikutukset toimialaan.

Selvityksessä vertailtiin kolmea eri verotyyppiä, joiden päästövähennysvaikutukset arvioitiin melko vähäisiksi, noin kahdeksi prosentiksi. Tämän pohjalta voitaneen todeta, ettei kansalliset lentoliikenteen veroratkaisut arvioiduissa muodoissa ole kaikkein keskeisimpiä päästövähennystoimenpiteitä. Selvityksen havainnot ovatkin melko yhdenmukaisia kansainvälisten tutkimusten kanssa. Erityisesti kansalliset verot voivat lisäksi vähentää lentoyhtiöiden mahdollisuuksia ottaa käyttöön uutta energiatehokkaampaa lentokalustoa tai kestäviä uusiutuvia lentopolttoaineita sekä vääristää kilpailua myös eurooppalaisten toimijoiden kesken.

Arvioitaessa mahdollisten lentoliikenteen päästövähennystoimien käyttöönottoa on erityisen tärkeää huomioida laajasti toimintaympäristön muutokset ja kansainvälinen kehitys. Koronaviruspandemia on vaikuttanut erityisen voimakkaasti lentoliikennesektoriin, jonka toipuminen on vielä kesken. Lisäksi Ukrainan sodan aiheuttamat geopoliittiset haasteet ovat kohdistuneet merkittävällä tavalla juuri suomalaiseen lentoliikennetoimialaan, joka on vahvasti nojannut kansainväliseen Euroopan ja Aasian väliseen vaihtoliikenteeseen. Aasian yhteydet ovat mahdollistaneet Helsinki-Vantaan lentoaseman kautta Suomen väestöpohjaan suhteutettuna erittäin hyvät yhteydet Suomen ja muun Euroopan välillä, mikä on vaikuttanut myönteisesti Suomen saavutettavuuteen ja asemaan houkuttelevana liiketoimintaympäristönä.

Lentoliikenteen päästöjen vähentämisessä on käynnissä merkittäviä kansainvälisiä hankkeita. EU:n 55-valmiuspaketissa on tarkoitus lisätä lentoliikenteen päästökaupan vaikuttavuutta mm. päästöoikeuksien ilmaisjaosta luopumalla sekä toimeenpanemalla ICAO:ssa sovittu globaali lentoliikenteen päästöjen hyvitysjärjestelmä CORSIA. ReFuelEU-aloitteen päämääränä on ottaa käyttöön unioninlaajuinen uusiutuvien lentopolttoaineiden sekoite- ja käyttövelvoite, joka kasvaa määrävuosin kohti vuotta 2050. Lisäksi osana 55-valmiuspakettia komissio ehdotti energiaverodirektiiviin muutosta, jolla otettaisiin unionissa käyttöön lentopolttoaineen vero. Näiden aloitteiden toimialaan kohdistuvat lisäkustannukset ovat merkittäviä. Samaan aikaa toimiala kärsii

vielä pandemian ja Ukrainan sodan liiketoimintaa haittaavista vaikutuksista, joista erityisesti geopolitiikkaan kytkeytyvät haasteet voivat vaikuttaa vuosien ajan.

Tässä toimintaympäristössä olisi liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan tärkeää erityisen huolellisesti arvioida uusien toimialan kustannuksia lisäävien toimenpiteiden käyttöönottoa. Lentoliikenne on korostetun globaalia liiketoimintaa ja sen päästöjä voidaan tehokkaimmin vähentää tehokkailla globaaleilla tai vähintäänkin alueellisilla toimenpiteillä, jotka myös vääristävät vähemmän toimialan kilpailua. EU-yhteistyön ohella lentoliikenteen ilmastotoimissa tuleekin korostaa tehokasta vaikuttamista Kansainvälisessä siviili-ilmailujärjestö ICAO:ssa globaalin ilmastokunnianhimon nostamiseksi. On myös tärkeää painottaa sektorin sisäisten päästöjen vähentämistä, missä keskeisessä roolissa on jatkossa uusiutuvien lentopolttoaineiden käytön lisääminen.

Lentoliikenteen päästöjen vähentämisen kansallisessa arvioinnissa on viime vuosina otettu merkittäviä askelia. Aiheeseen liittyvien lisätietojen osalta liikenne- ja viestintäministeriö pyytää jaostoa kiinnittämään huomiota vuonna 2020 valmistuneeseen fossiilittoman liikenteen työryhmän raporttiin (liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 2020:18) sekä edellä mainittuun valtioneuvoston periaatepäätökseen.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi